

zana je snaga, sposobnost i vrijednost svake države prema najpouzdanijim podacima iz god. 1930. Djelo omogućuje brz i solidan uvid u pregledno stanje bilo kojeg dijela naše zemlje u svim njezinim napućenim dijelovima. Tko ga nabavi, ne će nikada požaliti.

Grgec Petar: Selo i Grad, almanah 1933. God. V. knjižica općeg zna-
nja. Naklada kuće dobre štampe, Jeronimska knjiga 390. Tisak Narodne
prosvjete, Zagreb.

Almanah donosi lijepih priloga u stilu i prozi, a i u poučnom štivu. Subotić, Kozarčanin, Arnold, Devčić, Dellale ističu se između drugih. Ima doduše i priloga od seljaka, no opet je to sve u glavnom »gradski« posao. I ako je često daleko od shvaćanja sela i seoskih duša, ipak je čitavo nastojanje hvalevrijedno, pa ga radi idealnog cilja valja i dalje provoditi.

1. — **Dr. France Ušeničnik: Pastoralno bogoslovje.** Druga, popravljena izdaja. Ljubljana 1932, založila Jugoslovanska knjigarna. VIII/591 str.

2. — **Dr. France Ušeničnik: Katoliška liturgika.** Ljubljana 1933. Založila Jugoslovanska knjigarna. VIII/373 str.

Ovo se drugo izdanje Ušeničnikove pastoralke poglavito u tom razlikuje od prvoga izdanja, što je iz pastirskog bogoslovja sasvim pravilno izlučena i homiletika i katehetika. Pisac je iz priručnika za pastirsko bogoslovje izlučio i liturgiku, te ju je izdao u posebnom svesku. Učinio je to radi uspješnijeg razvitka liturgike, koja uslijed koncentracijske obuke s pastoralnom doista često stupa u pozadinu. Međutim on priznaje, da se osobito »u poučavanju o sv. misi i sakramentima isprepliću moralna, pastoralna i liturgijska pitanja, tako, da ih nije uvijek lako razlučiti«. Stoga smatra Ušeničnik, da »profesor pastirskog bogoslovja može te stvari hotice zajedno združiti i raspravljati zajedno s liturgijskim i pastoralnim pitanjima, Bila bi to neke vrste koncentracija u poučavanju i didaktično je ovaj metod često preporuke vrijedan«. No on se ipak opredjeljuje za odjelito raspravljanje pastoralnih i liturgijskih pitanja, jer mu se čini koncentracija pastirskog bogoslovja s općom liturgikom prisiljenom i jer drži, da bi u toj koncentraciji ili jedna ili druga disciplina stradala.

Pisac je i u ovom novom izdanju zadržao cijelo moralno raspravljanje o sv. misi i o sakramentima, i to stoga, jer se na ljubljanskom fakultetu sve to prema naučnom nacrtu predaje u pastoralci.

Inače je to uglavnom popunjeno prvo izdanje, uz neke preinake. Valja spomenuti osobito djelomično novu obradbu svećenikova prosvjetnog, socijalnog i političkog rada, te sasvim novo poglavlje o Katoličkoj Akciji. Osim praktičnog socijalnog rada u užem smislu te riječi potreban je, kako to ističe u U., socijalni studij. Bilo bi možda dobro i potrebno ovaj studij, posebice studij direktiva Sv. Stolice, staviti u prvi red, jer se, konačno, čitav praktični rad valja da osniva upravo na tim direktivama. Gledom na političko djelovanje dušobrižnikovo bio je dr. U. u svom prvom izdanju (II 394.) mišljenja, da »politički rad nije prvotan u svećenikovu djelovanju, ali je u vezi s njegovim zvanjem. Jer političko je pitanje također i vjersko i ćudoredno pitanje. Duhovnik . . . mora puk politički organizovati . . . u političkim društvima, koja hoće i u politici prihvatiti i braniti

katolička načela«. U ovom novom izdanju dr. U. kao da sam uvida, da dušobrižnik valja da djeluje »samo s stališča sv. vere, brez vsakega strankarskega, političnega namena« (str. 461.), ali istodobno ističe, da kojiput »razmere silijo duhovnike, da . . . snujejo politično stranko« (str. 463.). Na žalost spominje pisac samo onaj odlomak instrukcije kard. Merry del Vala 1912, koji govori o izvanrednim okolnostima, a ne navodi onih uputa, koje se odnose na sasvim redovite prilike. Šteta, što u ovom poglavlju navodi samo one pisce, koji stranačko-političko djelovanje smatraju dušobrižnikovom dužnošću, a ne spominje nijednog autora, koji je protivnog mišljenja.

Govoreći o Katoličkoj Akciji priznaje njezinu nadstranačnost, ali upozoruje, da se »katoličani morejo pridružiti samo stranki z versko-nravnim programom« (str. 532.). Medutim to bi mogla biti samo konfesionalna stranka, a kod nas takve stranke nikad nije bilo, nego su postojale samo stranke, koje u svom programu »nisu imale ništa, što bi bilo protivno katoličkoj vjeri i moralu«. Između ovih stranaka i onih, koje imaju »versko-nravni program« golema je razlika.

Pisac misli, da katolici »samo pomoću ovakve stranke mogu uspješno braniti božje i crkvene pravice i pravice neumrlih duša«. No nije li želja Pija XI., da se katolici okupe na obranu ovih svetih prava na čisto religijskom terenu, izvan i iznad svih političnih stranaka? (AAS 1926., 518.). Nije li Katolička Akcija prema nakani Pija XI. onaj organ katoličke djelatnosti, koji je u javnom životu, i naročito u javnom životu, zahvaća u obranu katoličkih vjerskih i čudorednih načela i interesa?

Dr. Ušeničnik jasno luči prosvjetne katoličke organizacije od Katoličke Akcije, ali nije jasno, kako on sebi zamišlja odnos ovih organizacija prema Katoličkoj Akciji. Po našem mišljenju sve one organizacije, o kojima on govori na str. 456—460 nisu drugo nego jedan dio organizacija Katoličke Akcije.

Ulogu i zadaću dušobrižnika u prosvjetnim društvima i u Katoličkoj Akciji dr. U. pravilno prikazuje tako, da je svećenik u tim društvima duhovnik, a ne drug.

U redovnim prilikama mora — za valjanost odrješenja — pokornik biti tako prisutan, da ispovjednik može s njim govoriti onako, kako ljudi obično među sobom govore. Ali moraju li ovi obični modaliteti prisutnosti biti ispunjeni i u svakom izvanrednom slučaju? Prisutnost je potrebna — ali kakova u takvom izvanrednom slučaju? Smatram stoga, da dr. U. nije na str. 168. dokazao nevaljanost odrješenja, danog po telefonu, za svaki slučaj. Odgovor sv. Penitenciarije »Nihil est respondendum«. Prümmer tumači tako, da je sv. Penitenciarija stoga otklonila odgovor, jer uopće nije bila kompetentna da daje načelna rješenja, budući ona ima da rješava samo pitanja savjesti. Iz ovog se dakle odgovora ne može ništa zaključiti u ovom pitanju.

U cijelosti je ovo novo izdanje Ušeničnikova pastirskog bogoslovlja vrlo dobar priručnik i za bogoslove i za praktičnog dušobrižnika. Velika je samo šteta, što se pisac još nije mogao sasvim uživjeti u novo shvaćanje, koje donosi sa sobom Katolička Akcija u koncepciji Pija XI., nego

je kušao stvoriti neke vrste kompromis između starog, u Sloveniji uvriježenog tradicionalnog shvaćanja, i ideja Pija XI. Svakako je i to, prema prvom izdanju, veliki korak naprijed. Čini se, da ipak mlada generacija slovenačkog klera nije sasvim sporazumna s ovakvim kompromisima, nego da traži radikalni prijelaz iz onoga, što ona naziva »praktičnim naturalizmom«, u sferu čiste religije. Dokaz je tomu knjiga »Naši razgledi«, što su je izdali ljubljanski bogoslovi. O toj knjizi govorimo na drugom mjestu.

2. — Nekoliko mjeseci iza Pastirskog bogoslovlja izašla je i liturgika dra F. Ušeničnika u posebnom svesku. To je u glavnom nadopunjen onaj odlomak iz prvog izdanja Ušeničnikove Pastoralke, koji se po cijelom drugom svesku nalazio na raznim mjestima, a odnosio se na liturgijske obrede kao takove. U ovom je novom djelu sve to svrstano u jedan svezak. Time je, nesumnjivo, sustavna cjelina liturgijskih obreda dobila na značenju.

Dr. Ušeničnik je u ovom svom novom djelu nastojao izlučiti umjetničko promatranje liturgijskih oblika, pa se nastojao ograničiti samo na njihovo promatranje kao religijskih simbola. Stoga, sasvim pravilno, daje u glavnom samo sumarni prijelaz i crkvene odredbe u onim stvarima, gdje je teško posve lučiti simboličko promatranje liturgijskih obreda, riječi i stvari, od umjetničkog.

Od pojedinosti palo mi je u oči, da dr. U. spominje samo Kašičev obrednik iz g. 1640., i to prema Nillesu, a ostalih obrednika u hrvatskom jeziku, pa ni Parčičeva, ne spominje. Čak ne spominje ni najnovijeg hrvatskog a ni slovenskog prijevoda rimskog obrednika, dok na str. 31. spominje novo izdanje glagolskog misala transkribovanog latinicom.

S pravom dijeli pisac crkvenu godinu u dva, a ne u tri razdoblja, jer su Duhovi zapravo završetak uskrsnog doba, a nedjelje po Duhovima nemaju nikakve zajedničke misli, niti su u kakvoj vezi s Duhovima.

»Communicantes« se u kanonu ne odnosi na općinstvo svetih, kako to pretpostavlja pisac na str. 222, nego se veže s predašnjom molitvom u današnjem misalu: »una cum famulo tuo, papa nostro... communicantes, et memoriā venerantes B. M. semper V.« Molitva Memento vivorum je u IV. v. bila molitva dakona i pobožnog puka, a ne svećenikova. Kasnije je umetnuta u molitve što ih svećenik moli. »Communicantes« ističe dakle zajednicu celebranta i vjernoga puka s Papom, zajednicu, koju pisac spominje na str. 228. kod miješanja posvećenih prilika u kaležu.

Ova prva znanstveno obrađena i posebice izdana sustavna liturgika na slovenskom jeziku zaslužuje svaku pažnju i priznanje. Ako se još i mjestimice opaža, da je ova liturgika izlučena iz jedne veće cjeline, to ipak valja reći, da je djelo posve postiglo onu svrhu, koju je sebi postavio pisac kao zadaću, te je time postavljen osnov za razvitak liturgijske teološke discipline kao samostalne bogoslovske grane u sloven. književnosti.

Dr. Dragutin Kniewald.

Moenner Ch.: Autour du Clocher, collection »Je seme«, serie paroissiale, P. Téqui, éditeur, Paris, 1932. 8, str. 278.

Nije ova knjiga puna interesa i pobude samo za svećenike, ona ima mnogo zlatnog zrnja i za laike. Približit će im župu, župsku crkvu, župske